

Forskarskola STEPS

Stärka lärarutbildningen för likvärdig praktik
i svenska skolan

En forskarutbildning som koordineras av GU
i samarbete med UU och SU

Göteborgs universitet	Professor Kajsa Yang Hansen
Uppsala Universitet	Docent Håkan Forsberg
Stockholms Universitet	Professor Mara Westling Allodi

Forskarskola STEPS

Tre doktorandtjänster i specialpedagogik
vid Stockholms Universitet

Mara Westling Allodi
Stockholms Universitet
mara.allodi@specped.su.se

Forskarskola STEPS

Forskarskolan STEPS har som övergripande syfte att erbjuda blivande lärarutbildare en forskarutbildning som vilar på aktuell forskning om likvärdighet, skolegregation och skolans samhällsuppdrag.

Genom kursutveckling, praxisnära insatser och ett nära samarbete med verksamma lärare får doktoranderna verktyg att förstå och hantera frågor om hur skolan kan bli mer likvärdig, inkluderande och bättre fullfölja sitt kompensatoriska uppdrag.

Forskarskola STEPS

STEPS knyter samman forskning och pedagogisk praktik och säkerställer att framtidens lärarutbildare blir både akademiskt förankrade och relevanta för skolans verklighet

På längre sikt ska STEPS bidra till att utveckla och stödja en ny generation lärare som kan omsätta denna kunskap i praktiken och skapa inkluderande, rättvisa och gynnsamma lärandemiljöer i svenska skolor

3 doktorander i pedagogik/ pedagogiskt arbete vid GU

3 doktorander i pedagogik vid UU

3 doktorander i specialpedagogik vid SU

Forskarskola STEPS i specialpedagogik vid SU

Doktorandtjänsterna i denna forskarskola har specifika inriktningar

WP3 vid DSE, Stockholms universitet, undersöker professionella gränser och etiska dilemman i pedagogisk praktik, med särskilt fokus på förskola och grundskola

Syftet är att undersöka lärarprofessionen och pedagogisk och specialpedagogisk praktik i relation till utmaningar och krav från dagens samhälle

Samhällsförändringar innebär nya krav och utmaningar för lärare (inklusive speciallärare och specialpedagoger) och för skolan, vilket påverkar både lärarrollen och det dagliga arbetet i skolan.

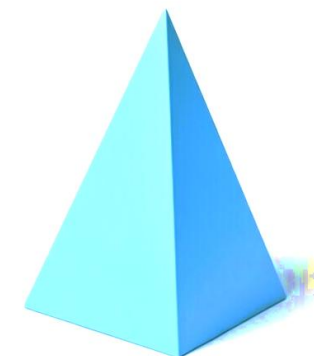
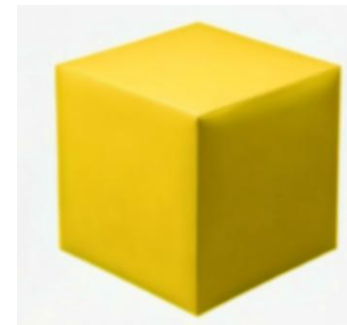
Dessa förändringar kan i sin tur bidra till ojämlikhet och segregation i utbildningssystemet

Inriktningar på projekt

Projekt 1 fokuserar på lärares hantering av ökade förväntningar eller utmaningar i barns lärmiljöer; alternativt på hur utmaningar och krav påverkar både professionella identiteter och barns välbefinnande

Projekt 2 använder en mixed-method-design för att studera insatser för professionell utveckling och praktikbaserad handledning som ett sätt att stödja pedagogisk kvalitet, likvärdighet och inkludering

Projekt 3 fokuserar på utveckling och validering av screeningsverktyg och observationsprotokoll som syftar till att stärka kvalitet i lärmiljön och att främja likvärdighet i utbildningen

Inspiration genom kopplingar till tidigare och pågående forskning i specialpedagogik på vår institution

Specialpedagogisk forskning och tidiga insatser

<https://stockholmuniversitetspress.se/books/e/10.16993/bct>

Specialpedagogisk forskning och tidiga insatser

Mara Westling Allodi & Heidi Selenius (Red.)

Kapitel 1. Tidiga insatser och specialpedagogiska interventioner i olika skeptnader: forskning, policy och praktik

Mara Westling Allodi, Mats Granlund, Eva Siljehag,
Henrik Danielsson & Sven Bölte

Tidiga insatser och interventioner av olika slag för barn i behov av stöd är ett område som sammankopplar evidens från forskning, behov som uppmärksammas i samhällsreliga analyser och tillämpningar i praktiken. Denna typ av forskning svarar på behov i samhället och främjar barnens utveckling, delaktighet och lärande i olika miljöer: familjen, förskola, skola och anpassad skola. Kapitlet visar vilka teoretiska grunder och motiv som finns för dessa insatser som syftar till positiva förändringar, och ger exempel på hur de valideras empiriskt. Kapitlet går igenom möjliga fallgropar och invändningar som kan hindra tidiga insatser, samt hur de kan hanteras.

**Tillämpad specialpedagogisk forskning svarar mot behov i
samhälle och i praktik**

Videoinspelning från konferens i oktober

Flera teman – praktiktäna forskning
Interventioner i förskola och skola
Tidiga insatser – evidensbaserade praktiker
Universella insatser – praktikbaserad
handledning – socio- emotionellt lärande

Forskarskola STEPS = Stärka lärarutbildningen för likvärdig praktik i svenska

Kapitel 3. professor

Susan R. Sand

Översättning a

På senare tid
samhet riktats
Professionsutv
förbättra lärar
påbörjat sin y
professionsutv
skola och i de
med fokus på
i inkluderande

Kapitel 12. partnerska i förskolan

Eva Siljehag

Lärarstudenter o
specialpedagogis
reflektioner och
lärare möta bar
specialpedagogis
ende av specialp
av forskningsba
visar en pågåen
ning av interven
forskning växt f
inkluderande ar

var meningsfull kollaboration och interaktion beskrivs mer ingående: i synnerhet beskrivs en typ av praktikbaserad coachning, en ansats som förutsätter samarbete och som har testats empiriskt.

Kapitel 13. I sätter fokus lärandemiljö

Carina Wikman,

Relationerna och
stödja eller hind
stödjande klassr
skilt värde för el
från teorier om n
har testats. Möjli
tat undersöktes g
styrkor och utvec
av specialpedago
av klassrumsklin
interventionen o
instrumenten och
kuterat även deras begränsningar och studiens potentiella bidrag till det specialpedagogiska fältet.

Kapitel 14. Stöd för språkutveckling genom mer dialog: förberedelser och genomförande av högläsning i förskolan³

Rasmus Riad, Mara Westling Allodi, Eva Siljehag & Sven Bölte

Högläsning med mer dialog är baserad på språkutvecklande principer som skapar engagemang och delaktighet från barnen under läsningen. Denna evidensbaserade högläsningss metod ger barn möjlighet att utveckla sitt språk både genom att möta ett rikt språk och själva få tillfälle att öva sina muntliga förmågor. Eftersom stärkt språk inom barngruppen gynnar alla barn kan bokläsningen ses som en pedagogisk insats som vänder sig till alla barn. Högläsning med mer dialog har testats i flera studier och har visat goda resultat för att utveckla barnens ordförråd och ordförståelse. Därmed är högläsning särskilt lämplig för barn som ska lära sig majoritetsspråket, dvs. språket som talas i förskola och skola. I det här kapitlet presenteras hur Högläsning med mer dialog introducerades i svensk förskola och delar av resultaten.

interventionen presenteras med positiva resultat, diskuteras även deras begränsningar och studiens potentiella bidrag till det

Stockholms
universitet

Litteraturoversikt om utmaningar och insatser

Tidiga insatser och stöd hela vägen för säkrad sysselsättning

Kunskapsöversikt om förebyggande insatser för att hindra att unga med psykisk ohälsa och funktionsnedsättning hamnar utanför arbete och studier.

 PUBLICERAD: 2024

 SIDOR: 77

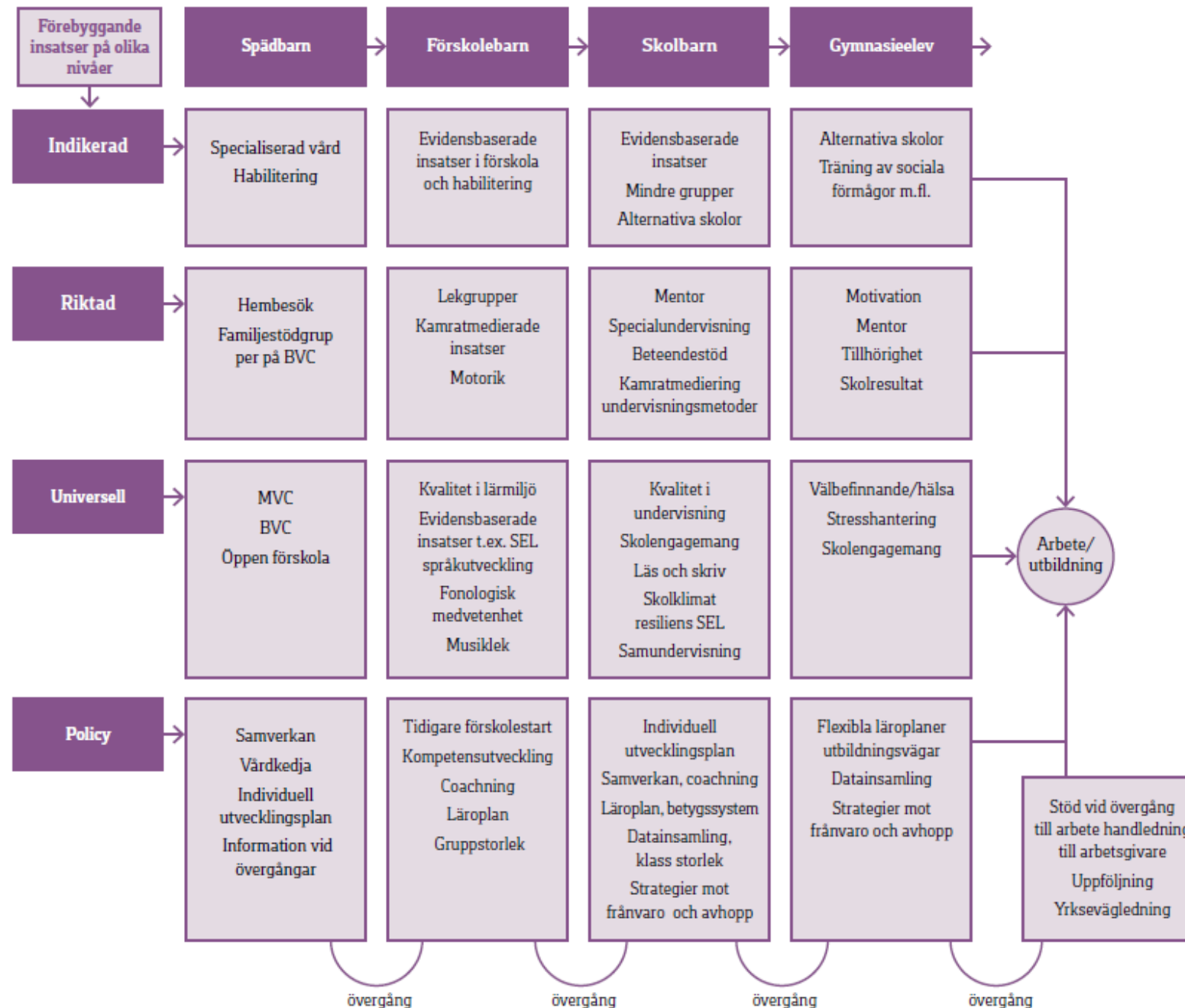
 ISBN: ISBN: 978-91-88561-62-6

<https://forte.se/download/18.3de350c219545ea25bd34c42/1741872417394/fort-0117-rapport-unga-m-psykisk-oha-lsa-och-funktionsnedsa-tt-tga.pdf>

Engagemang
Närvaro Delaktighet
Resiliens Skolklimat
Välbefinnande Hälsa
Undervisning
Fristad

Disengagemang
Problematiskskolfrånvaro
Stress
Skolsvårigheter
Skolavhopp

Möjliga
förebyggande
insatser hela
vägen

Pågående Forskarskola om särskild begåvning och inkludering (KAU MDU SU) = två doktorander på SU

Ny Forskarskolan i specialpedagogik:
interventionsforskning i skolan (SU LIU GU)
= två doktorander på SU

Exempel på tillämpningar och aktuella forskningsidéer

Projekt 1: utmaningar och krav som påverkar likvärdighet och inkludering

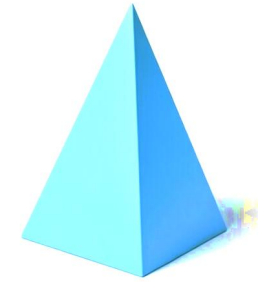
- Segregering, sortering, rankning
- Systemnivå, organisation
- Byråkratisering och kontroll
- Bristande engagemang, låg motivation
- Marginalisering, utanförskap, skolfrånvaro
- Brister i studiero och arbetsro
- Lärar - elev relationer i klassrummet
- Elevers välbefinnande och hälsa
- Betygskrav; Stress

Allodi, M. W. (2013). Simple-Minded Accountability Measures Create Failing Schools in Disadvantaged Contexts: A Case Study of a Swedish Junior High School. *Policy Futures in Education*, 11(4), 331–363.
<https://doi.org/10.2304/pfie.2013.11.4.331>

Projekt 2: professionell utveckling och praktikbaserad handledning

- Professionellt samarbete
- Kollaborativa ansatser
- Observationer av lärmiljö i förskola för ökad inkludering
- Universella insatser : t.ex. bokläsning
- Riktade insatser: t.ex. tid för lek och samspel
- Insatser för att öka pedagogisk kvalitet och likvärdighet
- Språkutveckling: ordförråd, berättarförmåga
- Motorik, drama, bild musik, matematik
- Naturvetenskap och teknik NTA <https://ntaskolutveckling.nu/>

Projekt 3: utveckling av verktyg och observationsprotokoll som syftar till att stärka kvalitet i lärmiljön och elevers välbefinnande

- Fortsatt forskning om det sociala klimatet i klassrummet
- Utprovning av EduCAT för observationer
- Elevers välbefinnande och hälsa
- Teoretiska ramverk: Self-determination theory (Ryan et al. 2025)
Positiv psykologi, PERMA, Socio-emotional learning CASEL
<https://casel.org/>

Ryan, R. M., Jang, H., Wang, J. C. K., Matos, L., Gordeeva, T., Kaplan, H., Behzadnia, B., Kantas, Ö., Ferber, K. A., Soenens, B., & Vansteenkiste, M. (2025). Variations in Need Supports in Education as a Function of Cultural and Economic Factors: Perspectives from Self-Determination Theory. *Educational Psychology Review*, 37(4), 118. <https://doi.org/10.1007/s10648-025-10088-2>

Allodi & Ringer, (2026). Observationsmanual – Bedömning av lärandemiljön (EduCAT). Stockholm University. Educational resource. <https://doi.org/10.17045/sthlmuni.31084495.v1>

EduCAT

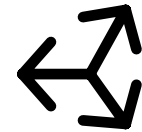
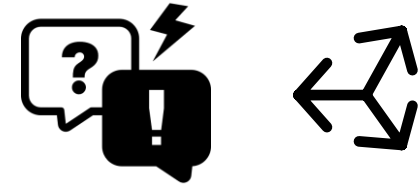
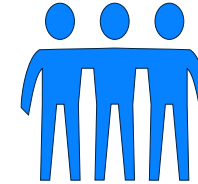
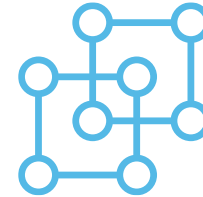
stimulans

progression

struktur

relationer

inflytande

Indikatorer av flera aspekter av kvaliteten i lärmiljön: inte bara "studiero"

Ingen polarisering: relationer kontra undervisning

Relationer och lärande går hand i hand

Wikman C, Allodi MW and Ringer N (2024) Classroom observations in elementary schools with Educational Climate Assessment Tool (EduCAT): the concurrent validity with Classroom Assessment Scoring System. Front. Educ. <https://doi.org/10.3389/feduc.2024.1485260>

EduCAT elevenkät kan användas i grundskola från åk 4

Observationsinstrumentet EduCAT kan användas för att skatta lärmiljön i klassrummet upp till åk 6

Träning av observatörer, videoinspelningar i klassrum, tillförlitlighet av skattningar

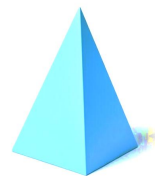
Utvecklingsområde: tillämpningar i interventioner

Urval och kriterier

- Urval bland de sökande görs med hänsyn till förmågan att tillgodogöra sig utbildning på forskarnivå. Kriterier som används för att bedöma denna förmåga är:
- förtrogenhet med forskningsområdet
- analys och upplägg i tidigare arbeten
- metodologisk och vetenskaplig förmåga
- förtrogenhet med det forskningsområde avhandlingen avser
- förmåga att uttrycka sig skriftligt i akademisk genre.
- Som underlag för bedömningen används forskningsplanen, tidigare studier och betyg, kvalitet på det självständiga arbetet, referenser, relevant erfarenhet, samt den sökandes skriftliga motivering för ansökan.
- Tidigare utbildning, arbetserfarenhet och akademiska arbeten inom det specialpedagogiska området är meriterande. Givet forskarskolans inriktning ska forskningsprojekten utveckla kunskap av relevans för lärarutbildningarna.

Forskningsplan i ansökan

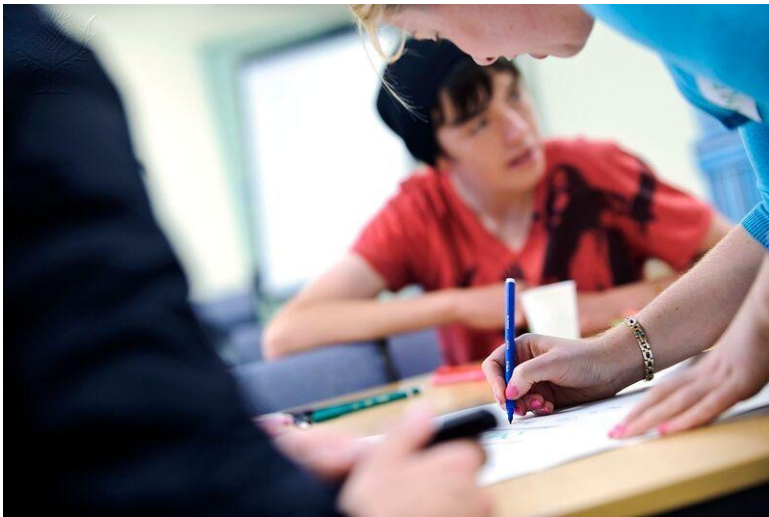

- Uppge i din forskningsplan vilket av dessa 3 projekt eller inriktningar du är mest intresserad av
- Uppge även om du skulle vara öppen för en annan inriktning i andra hand
- Motivera väl ditt val av forskningsområde utifrån samhälleliga utmaningar och behov, resultat från tidigare forskning, indikationer från forskningsöversikter / forskningsluckor
- Formulera en realistisk och genomförbar forskningsplan – med teoretisk ramverk, tidigare forskning, syfte, frågeställning, metod – och som innebär en möjlig tillämpning av ett av dessa projekt
- Det är en fördel om du kan koppla ditt projekt till din bakgrund, kompetens och tidigare erfarenheter

Flera referenser:
<https://www.zotero.org/groups/6401026/steps2026>

Lycka till med din ansökan!

Bilder från Britannica Image Quest

Forskarskola STEPS = Stärka lärarutbildningen för likvärdig praktik i svenska skolan

Stockholms
universitet